



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones  
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

Vtrum sint peccata capitalia septem, vel plura vel pauciora.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

QVAES. VIII. DE VITIIS CAPITALIBVS. ART. I.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ habenti vsum liberi arbitrij, non infunditur noua gratia sine feruore charitatis. vnde plura requiruntur ad remissionem peccati mortalis, quam venialis.

AD TERTIVM dicendum, quod prædicta causant feruorem charitatis ipsam voluntatem inclinando, vt dictum est.

12 corp. art.

AD QVARTVM dicendum, q̄ quâuis hmōi æqualiter se habeant ad oīa peccata venialia: tamen feruor ab eis excitatus nō æqualiter temper se hēt ad oīa: sed quādoq; respicit aliqua in speciali, & contra ea efficacius operatur. & si in generali respiciat ea, potest contingere q̄ non habet eundem effectum in omnibus, eo q̄ affectus hominis aliquādo habitualiter est inclinatus ad aliqua peccata venialia committēda, ita q̄ si in memoria haberentur, non displicerent, vel forte si oportunitas adesset committerentur. & raro contingit hoīes in hac mortali vita viuētes, ab hmōi affectibus liberos esse. vnde nō possumus fiducialiter dicere, Peccatum non habemus. Etsi etiā homo ad horā per hmōi remedia, ab omnibus venialibus immunitatem consequatur quantum ad culpam: non tamen sequitur q̄ sit liberatus quantum ad totā poenā, nisi forte sit tantus feruor dilectionis, q̄ sufficiat ad totius poenæ remissionem.

QVAESTIO VIII.

De vitij capitalibus.

In quatuor articulos diuisa.

- ¶ Primo enim queritur, Vtrum sint tantum septem capitalia vitia.
- ¶ Secundo, Vtrum superbia sit speciale peccatum.
- ¶ Tertio, Vtrum superbia sit in vi irascibili.
- ¶ Quarto, Vtrum conuenienter assignentur species superbia.

ARTICVLVS I.

Vtrum sint tantum septem capitalia vitia.



QVAESTIO est de vitij capitalibus. & primo queritur de numero vitiorum capitalium, quor & quæ sunt. & videtur q̄ sint septem. Dicit enim Greg. 31. Moral. Septem sunt principalia vitia. scilicet gloria, inuidia, ira, tristitia, auaritia, ventris ingluuies, luxuria.

Lib. 31. c. 31. in antiquis exemplaribus, i. nouis autē ca. 17.

SED CONTRA, capitalia vitia videntur dici ex quibus alia oriuntur: sed omnia vitia oriuntur ex vno vitio vel ex duobus. Dicitur enim 1. ad Tim. 6. Radix omnium malorum cupiditas. & Eccles. 10. dicitur, Inritū omnis peccati superbia. ergo non sunt septem vitia capitalia. sed dicendum q̄ Apostolus ibi loquitur de cupiditate, non secundum q̄ est speciale peccatum: sed secundum q̄ importat quandam generalem inordinationem concupiscentiæ.

¶ 2 Sed contra, cupiditas prout est speciale peccatum, est inordinatus appetitus diuitiarum, qui auaritia dicitur: sed de tali cupiditate ibi loquitur Apostolus, quod patet ex hoc quod ibidem dicit, Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes, & laqueum diaboli. ergo cupiditas, quæ est radix omnium malorum, est speciale peccatum.

11. 5. in Lu. in tit. de sermone Iesu & probatur heretud. a medio illi som. 5.

¶ 3 Præter. Vitia virtutibus opponuntur: sed solum sunt quatuor virtutes cardinales, vt Ambrosius dicit super illud Luc. 6. Beati pauperes. ergo non sunt nisi quatuor vitia capitalia.

¶ 4 Præter. Ex illo peccato vñ aliud exoriri, ad cuius finē aliud peccatum ordinatur: sicut si aliquis adquirendum pecuniam mentitur, mendacium auaritia oritur: sed ad finem cuiuslibet vitij quod ber vitia ordinari possunt. ergo unum vitium magis est capitale, quam aliud.

¶ 5 Præter. Ea quorū vnū naturaliter ex altero oriri nō possunt poni æque principalia: sed inuidia naturaliter ex superbia oritur. ergo inuidia nō debet poni vitium capitale conuiuium superbia.

¶ 6 Præter. Illa videtur esse principalia vel capitalia vitia, quæ habent fines principales: sed si accipiuntur propinqui fines vitiorū multo plures sunt, q̄ septem. Si autē remoti fines accipiantur, non distinguuntur gula a luxuria, quorū utrumque ad delectationem carnis ordinatur tāquā ad finē remotum. Nō expōnuntur assignantur septem vitia capitalia.

¶ 7 Præter. Hæresis est quoddam vitium: sed in eo gignitur hæresis ex pura ignorātia, nō causatur nisi ex aliquo peccatorum vitiorum, ergo aliud vitium est quod non oritur ex præmissis, & sic sufficiens assignantur principalia vitia.

¶ 8 Præter. Contingit aliquid peccatum ex bonitate intentione oriri, ut patet in eo qui furatur vt det elemosynam: sed tale peccatum non procedit ex aliquo peccatorum vitiorum. ergo ex præmissis vitis non oriuntur omnia peccata.

¶ 9 Præter. Gula vñ ordinari ad delectabile gustus, luxuria vero ad delectabile tactus: sed etiā in aliis sensibus sunt quædam delectabilia. ergo debent accipi principalia vitia secundum alios sensus.

¶ 10 Præter. Oīa peccata ad unum appetitum pertinent videntur, quia voluntas est qua peccatur. Accidit inuitur, ut Aug. dicit: sed motus appetitus inuitur est ab anima ad res. In rebus autem non mouetur nisi bonum & malum, ut dicitur in 6. Meta. ergo sola duo vitia debent esse capitalia, vnum respectu boni, & aliud respectu mali.

¶ 11 Præter. Voluntas, ad quā pertinet peccatum, dicitur petitus intellectus, qui vñ esse rerum in abstracto, eo q̄ sequitur apprehensionē intellectus quæ est universalis: sed vniuersalia in genere appetitus sunt bonum & malū, quæ non sunt in genere, sed sunt genera aliorum, ut dicitur in Prædicamentis: ergo vitia capitalia non debent distinguī secundum alia particularia bona, vel mala: sed solum in genere, ut sint duo secundum differentiam boni, & mali.

¶ 12 Præter. Malum pluribus modis contingit quod bonum: quia bonum contingit ex vna & tota causa, malum autem ex singularibus defectibus, ut Augustinus dicit 4. capite de diu. nomi. sed videtur quod peccata capitalia sumi secundum aliquem ordinem ad bonum, sicut gula & luxuria respiciunt bonum delectabile, auaritia bonum utile, superbia bonum honestum, quia bonis operibus insidiatur ut pereant, ut Augustinus dicit. ergo alia vitia capitalia debent esse plura quam tria.

¶ 13 Præter. Diuersorum generum diuersa sunt principalia, ut dicitur in 11. Meta. sed finis in operabilibus & appetibilibus est sicut principium in speculabilibus, ut dicitur in 7. Ethico. ergo non possunt diuersa genera vitiorum reduci in finem vnius vitij, & in vno vitio non possunt plura oriri.

¶ 14 Præter. Si vnū vitium ex alio oritur, quasi ad finem ordinatum, sequeretur q̄ idem sit finis vniuersale que vitij. Aut ergo secundum eandem rationem, vt secundum aliam & aliam. Si secundum aliam aliam rationem

non erit dicendus unus finis: sed plures. quia multi-  
tudo & diversitas obiectoꝝ respondentium potest  
suis habitibus & actibus animæ, magis consideratur  
suis rationibus obiectoꝝ, quam materialiter secun-  
dum ipsas res, & sic unum non ordinabitur ad finem  
alterius: sed utrumque per se habebit ex æquo sui  
finem. Si autem idem secundum eandem rationem  
sit finis utriusque vitii, sequetur quod ambo vitia  
sine unum secundum speciem: sicut in naturalibus, que  
habent unam formam sunt unius speciei. Finis em-  
dat speciem in moralibus, sicut forma in naturalibus:  
& sic non erit origo vitii ex vitio: sed magis quædam  
unio vitioꝝ. non ergo debent poni prædicta rati-  
onem vitia capitalia.

**¶ 15 Præt. Philo.** dicit in 6. Ethic. quod si aliquis mo-  
chatur ut furetur, non est mechus: sed fur. & sic vi-  
detur quod quando aliquod vitium ordinatur ad finem  
alterius vitii, quod transeat in speciem eius. Non ergo  
secundum hoc, vitium ex vitio oriatur.

**¶ 16 Præt. Super illud Psalm. 18.** Emundabor a deli-  
cto maximo: dicit glossa quod delictum maximum est  
superbia, qua qui caret, omni vitio caret. Ex quo vi-  
detur quod superbia sit vitium commune: sed com-  
mune non dividitur contra proprium, ergo non debet  
superbia poni vitium capitale conditum ab aliis,  
sicut a quibusdam ponitur.

**¶ 17 Præt. Super illud Rom. 7.** Concupiscentiam ne-  
sciebam, nisi lex diceret, Non concupisces: dicit Glo-  
Bona est lex quæ dum concupiscentiam prohibet,  
omne malum prohibet. & sic etiam videtur quod  
concupiscentia sit vitium commune. Non ergo  
debet poni specialiter cupiditas, seu avaritia unum  
de septem vitii capitalibus.

**¶ 18 Præt. Vitia capitalia dicuntur quæ habent fines  
principales, sicut dictum est: sed divitiæ quæ sunt finis  
avaritiæ, non habent rationem finis principalis, quia  
non apponuntur, nisi sicut vitales & relatæ: ad aliud.  
unde Philosophus, probat in 1. Ethic. quod in divi-  
tiis non possit esse felicitas, ergo avaritia non debet  
poni capitale vitium.**

**¶ 19 Præterea.** Passiones animæ ad peccata inclinât,  
unde & dicuntur passiones peccatorum Roma. 7.  
sed prima passio est amor, ex qua omnes affe-  
ctiones animæ oriuntur, ut Aug. dicit 14. de civita.  
Dei, ergo amor inordinatus debet maxime poni vi-  
tium capitale, præsertim cum August. in eodem li-  
bro dicat, quod amor sui usque ad contemptum  
Dei facit civitatem Babylonis.

**¶ 20 Præt. Quatuor ponuntur principales animæ pas-  
siones, scilicet gaudium & tristitia, spes & timor, ut patet p  
Aug. 14. de civi. Dei: sed inter septem vitia capitalia  
inveniuntur aliqua ad gaudium seu lætitiã pertine-  
re, sicut est gula & luxuria: quædam etiam pertinet,  
ad tristitiam, ut accidia & invidia, ergo etiã aliqua  
vitia capitalia debent poni pertinere ad spem & timo-  
rem, præcipue cum ex spe aliqua vitia orientur, Di-  
citur enim quod sola spes facit vsurarium, & simili-  
ter ex timore aliqua oriuntur, quia super illud Psalm.  
79. Incensã igni & suffosa, dicit Aug. quod omne  
peccatum oritur ex amore male inflammante, &  
ex timore male humiliante.**

**¶ 21 Præt. Ita non ponitur passio principalis, ergo  
videtur quod nec vitium capitale deberet poni.**

**¶ 22 Præt. Principali virtuti principia vitium oppo-  
nuntur: sed charitas est principalis virtus quæ & ma-  
ter & radix virtutum dicitur, cui opponitur odium:  
ergo odium deberet poni vitium capitale.**

**A ¶ 23 Præt. Primæ Ioan. 2.** dicitur, Omne quod est in  
mundo aut est concupiscentia carnis, aut est concupi-  
scentia oculorũ, aut superbia vitæ: sed aliquis mun-  
danus dicitur vel in mundo esse propter peccatum,  
ergo ista tria solum debent poni vitia capitalia.

**¶ 24 Præt. Aug. in Homi. de igne purgatorij dicit plu-  
ra esse capitalia peccata, quæ sunt sacrilegia, homici-  
dia, adulteria, fornicatio, falsum testimonium, rapina,  
furta, superbia, invidia, avaritia, & si longo tpe teneat-  
ur iracundia, & ebrietas si assidua sit. & habetur in  
Decretis dist. 26. c. si quis. Videtur ergo prius posita  
vitia septem capitalia, inconuenienter assignata.**

**R E S P O N S.** Dicendum, quod capitale vitium a capite  
dicitur. Caput autem tripliciter sumitur. Dicitur enim  
primo caput, quoddam animalis membrũ, & sic sumitur  
1. ad Corinth. 11. Omnis vir orans, aut prophetans  
velato capite deturpat caput suum, & quia caput est  
quoddam principium animalis, inde derivatum est  
nomen capitis ad significandum secundo oẽ prin-  
cipium, secundum illud Tren. 4. Dispersi sunt lapi-  
des sanctuarij in capite omnium platearum eius: &  
Ezec. 16. Ad omne caput viæ ædificasti signum p-  
stitutionis tuæ. Tertio modo caput significat prin-  
cipem & rectorem populi: nã & alia membra cor-  
poris a capite quodammodo reguntur, & hoc mo-  
do sumitur caput 1. Reg. 15. Cum esses paruulus in  
oculis tuis, caput 1 tribubus Israel factus es. & Amos  
6. Capita populorũ pompaticè ingredientibus domũ  
Israel. & hæc tres significaciones capitis potest dici  
vitii capitale. Dicitur enim quoad quod capitale vitii a  
capite secundum quod est membrum corporis, & hæc  
hoc dicitur peccatum capitale quod punitur poena  
capitis: sic autem non loquimur hic de vitiijs capita-  
libus, sed secundum quod capitale dicitur a capite prout si-  
gnificat principium, unde Greg. vitia capitalia, prin-  
cipalia nominat. Sciendum est autem, quod unum pec-  
catum ex alio potest oriri quatuor modis. primo  
quidẽ ex parte gratiæ subtractæ, per quam homo  
retrahitur a peccato, secundum illud 1. Ioan. 3. Ois  
qui natus est ex eo non peccat, quia semen Dei ma-  
ner in eo. & secundum hoc primum peccatũ, quod  
gratia priuat, est causa peccatorum subsequentium  
gratiæ privationem, & quodlibet peccatum potest  
ex quolibet causari. hic autem modus causandi est p-  
remotionem prohibentis. Remouens autem prohi-  
bens est mouens per accidens, ut dicitur in 8. Phisic. Nul-  
la autem ars neque doctrina considerat causas p-  
accidens, ut dicitur in 6. Meta. unde secundum istum modum  
causæ vel principij, non assignantur vitia capitalia.

Secundo modo, unum peccatũ causat aliud p-  
modum inclinationis, inquantũ. scilicet ex præcedenti pecca-  
to causatur dispositio vel habitus inclinans ad peccatũ,  
& secundum istum modum originis, oẽ peccatum  
causat aliud sibi simile in specie, & ideo nec secun-  
dum hunc modum originis dicuntur peccata capita-  
lia Tertio modo, unum peccatum causat aliud ex  
parte materiæ, inquantũ. scilicet unum peccatũ ministrat  
materiã alterius, sicut gula ministrat materiã luxu-  
riæ, & avaritia dissensionis: sed nec hæc modũ  
originis dicitur vitia capitalia, quia quod ministrat  
materiã peccato, non est causa peccati in actu: sed in  
potentia & occasionaliter. Quarto modo, unũ pec-  
catũ causat aliud ex parte finis, inquantũ. scilicet p-  
finem vnus peccati committit homo aliud peccatum: sicut  
avaritia causat fraudem, quia homo ad hoc fraudẽ  
committit, ut pecuniã lucratur, & hæc hoc peccatum,  
causatur a peccato in actu & formaliter. & ideo hæc  
istum

**E**

Sermo. 4. in  
die animarũ  
aliquarũ a  
pncip. to. 10.

Dist. 25. cap.  
vni oratiũ a  
medio illi.  
1. 2. q. 84. ar-  
tic. 4.

1. moral. 6.  
in oratiũ,  
in nouis ve-  
ro 147.

Li. 8. com. 23.  
rom. 2.  
lib. 6. com. 4  
tom. 3.

ad om-  
quis ad  
scilicet  
quibus  
tium non  
oro  
idiam  
non de  
ia.  
capitali  
scripam  
ti. q. 9.  
tingent  
Chatonem  
N. 1. 2.  
10 a prin  
cap. 5.  
in eo q  
satur  
go aliqu  
& sic  
ex bonis  
vt det  
cedit ex  
amilla  
of. ordin  
ter illud  
cap. ne  
eam eic  
cautum.  
eberem  
nili.  
um per  
atur. &  
critur  
non mo  
6. Meta  
uum re  
d. cap. 5.  
5.  
cau. 1.  
in un  
dus que  
re app  
genere.  
14. cap. 7.  
14. com. 5.  
undũ  
in gen  
ni. & m  
tingit  
& tota  
ibus, ut  
4. c. 37.  
quar  
nem or  
unt bon  
bia bon  
natur. ut  
capitali  
a sum  
operabil  
peccat  
dicitur  
79. vide  
m gl. or  
ria. 7.  
quali  
it finis  
rõnem  
aliã rõn

istum modū originis dicuntur vitia capitalia, ita q̄  
ad hoc et conuenit tertia significatio capitis. Mani-  
festū est enim, q̄ princeps ordinat sibi subiectos ad  
finē suum: sicut exercitus ordinatur ad finem ducis,  
vt dicitur in 11. Meta. Vnde fm̄ Greg. vitia capitalia  
sunt quasi duces, & vitia q̄ ex eis oriuntur sunt quasi  
exercitus. Quod aut̄ vnum peccatum ordinatur ad  
finē alterius, p̄t dupliciter contingere. Vno modo  
ex parte ipsius peccantis, cuius voluntas est prior  
ad finē vnius peccati q̄ alterius: sed hoc accidit pec-  
catis. vnde fm̄ hoc nō dicuntur aliqua vitia capita-  
lia. Alio vero modo dicuntur ex ipsa habitudine  
finium, quorum vnus hēt quandā conuenientiā cū  
alio, ita q̄ vt in pluribus ad ipsum ordinē: sicut de-  
ceptio quā est finis fraudis ordinatur ad pecunias  
cōgregandas, quod est finis auaritiā. & secundū hoc  
oportet capitalia vitia afluere. Illa ergo dicuntur  
capitalia vitia, quā habēt quosdā fines principaliter  
fm̄ se appetibiles, vt sic ad hm̄i fines alia vitia or-  
dinantur. Est autē cōsiderādū, q̄ eiusdē rōnis est  
q̄ aliq̄s prosequatur bonum & fugiat malum oppo-  
situm: sicut gulofus querit delectabile in cibis, & fu-  
git tristitiā quē est ex absentia ciborum, & simile est  
in alijs vitijs. vnde vitia capitalia possunt cōueniēter  
distingui fm̄ differentiā boni & mali: ita. q̄ vbicūq̄  
occurrit specialis rō appetibilis vel fugibilis, ibi est  
vnum vitium capitale ab alijs distinctum. Est ergo  
considerandum, q̄ bonum fm̄ propriā rōnem at-  
trahit ad se appetitum: sed q̄ appetitus refugiat ali-  
quod bonum, est fm̄ aliquā specialē rōnem consi-  
deratā circa hm̄i bonum, vnde oportet fm̄ hm̄i  
rōnes cōsiderari alia peccata capitalia ab illis, quā  
ordinantur ad aliquod bonum prosequēdū. Bonum  
autē hoīs est triplex. s. bonum aīā, bonum cor-  
poris, & bonum exteriorum reorū. Ad bonum ergo  
aīā, quod est bonum imaginatum. s. excellentia  
honoris & gloriā, ordinatur supbia, vel inanis glo-  
ria. Ad bonum autē corporis, pertinens ad cōser-  
uationem indiuidui, quod est cibus, ordinatur gula:  
ad bonum vero corporis pertinens ad cōseruatio-  
nem speciei, sicut est in venereis, pertinet luxuria:  
ad bonum autē exteriorum rerum, pertinet auaritia.  
Quod autē aliquod bonum effugiat, hoc est in-  
quātum est impeditiuum alicuius boni inordinate  
cōcupiti. In quod quidē bonum fm̄ q̄ est impedi-  
tiuum, duplicē motum hēt appetitus. s. motum fu-  
gā, & motum insurrectionis cōtra ipsum. Quātum  
ergo ad motum fugā, sumuntur duo vitia capitalia,  
put bonum impeditiuum boni cupiti cōsideratur  
in ipso vel in alio. In ipso quidē, sicut bonum spiri-  
tuale impedit quietē vel delectationē corporalē, &  
sic est accidia, quā nihil est aliud q̄ tristitia de aliquo  
bono spiritali, put est impeditiuum boni corpo-  
ralis: in alio vero, fm̄ q̄ bonum alterius impedit, p-  
priā excellentiā. & sic est inuidia, q̄ est dolor alieni bo-  
ni: in insurrectionē vero contra bonum, importat ira.  
Ad PRIMVM ergo dicendum, q̄ sicut in virtuti-  
bus cōsideratur duplex finis. s. finis vltimus & com-  
munis qui est felicitas, & finis proprius, qui est bo-  
num proprium vniuscuiusque virtutis: ita etiā in  
vitiis possunt accipi fines proprii vitiorum, fm̄ q̄  
sumuntur vitia capitalia, vt dictum est: potest etiā  
accipi finis vltimus & communis, quod est propriū  
bonum. Ad hoc enim ordinatur omnes fines dicti  
capitalium vitiorum: sed propriū bonum nō hēt  
q̄ sit finis vitiorum, nisi fm̄ q̄ inordinate appetitur.  
Appetitur autem inordinate fm̄ q̄ appetitur præ-

ter ordinē diuinæ legis. Vnde & in oī peccato dicitur  
esse duo. s. cōuersio ad cōmutabile bonum, &  
auerfio a bono in cōmutabili. Sic ergo ex parte  
uerfionis ponit principū oīum peccatorū capi-  
tas q̄dā gnalis, q̄ est inordinatus appetitus: p-  
ni: ex parte vero auerfionis ponit principū peccatorū  
torū quadā generalis superbia, fm̄ q̄ hō non sub-  
cit se Deo. unde dī Eccle. 10. q̄ initū superbiōnis  
est apostatare a Deo. Sic ergo cupiditas & superbia  
fm̄ q̄ in quadam generalitate sumuntur, non dicuntur  
vicia: sed dicuntur radices quā dā vel initia vitiōrum  
sicut si diceretur, q̄ appetitus felicitatis est radix  
oīum virtutū: p̄t tñ dici q̄ etiā cupiditas, & super-  
bia fm̄ q̄ sunt specialia peccata, hnt quidē cōmuni-  
tatē generalē sup oīa peccata secundū rōnem  
niū. Nā finis auaritiā se habet ad fines oīum dō-  
rū, ut quod dā principū, in quātū per diuitias potest  
homo acquirere oīa, quā alia vitia cupunt. cū  
cunia virtute oīa hm̄i appetibilia cōmuni-  
Ecclē. 10. Pecuniā obediunt oīa. Finis autē proprius  
superbiā. s. excellentia honoris & gloriā, est hōi  
terminus oīum hm̄i finiu: nā ex multitudinē dō-  
tiarū, & ex hoc q̄ fruitur quibusdā cupitis, pōt  
ad ipsi honorē vel gloriā & quamuis in vna cau-  
tionis unum istorum finium sit sicut principū  
aliud vt terminus aliorum finium, non in ip-  
sola, duo hac vitia debent poni capitalia, quā  
ad solos hos fines principaliter intento appetitus  
ordinatur, & per hoc patet solutio ad secundum  
AD TERTIVM dicendū, q̄ virtus cōsistit ex  
q̄ ordo rōnis ponit in vi appetitiua vitiū autē cō-  
furgit ex hoc, q̄ motus appetitiuus ab ordine  
recedit. Nō autē fm̄ idē, ordo rōnis ponit in app-  
ritu, & appetitus recedit ab ordine rōnis unde  
virtus opponatur vitiō, nō tamē oportet q̄  
cipale vitiū opponatur principali virtuti, quā  
est eadem ratio originis virtutis, & vitiū.  
AD QVARTVM dicendū, q̄ ex dispositione  
peccatis pōt cōtingere, q̄ quodlibet vitiū ab  
cuiuslibet ordinē: sed fm̄ habitudine obiecti  
uel finiu q̄ habēt adinuicē, q̄ dā determinate  
buldā oriuntur, a quibus etiā frequētius procedunt  
In cōsideratione autē morali attenditur id, q̄ est  
in pluribus: sicut & in cōsideratione naturali.  
AD QVINTVM dicendū, q̄ ex his q̄ dicta sunt, p-  
q̄ inuidia ut in pluribus, ex superbia oritur. p-  
enim homo maxime tristatur de bono alterius  
est propria excellentiā impeditiuum: sed q̄ nō  
habet specialē rōnem in suo motu, ut. i. refugiat  
nū, pp hoc ponit seorsum a supbia vitiū cupi-  
AD SEPTIMVM dicendū, q̄ vitia capitalia acci-  
tur fm̄ fines propinquos, nō quidē omnū  
liū peccatorū, sed quorundā, ex quibus ut in  
bus nata sūt alia peccata oriri, & ideo est gula  
guif a luxuria, quā alterius rōnis est delectatio,  
est obiectum gula, & quā est obiectum luxur-  
AD SEPTIMVM dicendū, q̄ quatuor viciū ad  
fectū cognitionis p̄tinere. s. nescitiā, ignorantia  
ror, & heresis. Inter quā nescitiā ē cōis, q̄  
tat simplicē carētiā sciētiā, unde & in angustis  
quandam nescitiā ponit ut patet in 6. ca. 2. a. p. 1.  
hierar. ignorantia vero est quadā nescitiā  
s. quā hō natus est scire, & debet. Error vero  
ignorantiā addit applicationē mentis ad cōm-  
veritatis: ad errorē. n. pertinere approbare falsū  
veris: sed heresis supra errorem addit aliquā  
p. 1.

Lib. 12. con-  
vlt. tom. 1.  
Lib. 31. mo-  
ral. ca. 37. in  
li. antiquis,  
& 17. in no-  
uis.

3. 1. 1. 1. 1.  
3. 1. 1. 1. 1.  
3. 1. 1. 1. 1.

In eo q̄ art.

parte materiae, q̄a est error eorum quae ad finē pertinet & ex parte errantis. q̄a importat pertinaciam quae sola facit haeticum: quae quidē pertinacia ex superbia oritur. Magnae enim supbiae est, vt homo sensum suum p̄ferat veritati diuinitus reuelatae. Haereticus ergo ex simplici ignorantia proueniens si sit peccatū, ex aliquo predictorum vitiorum exoritur. Imputatur. n. homini ad peccatum, si nō curat addiscere ea quae scire tenetur, videtur autē hoc ex accidia prouenire ad quā pertinet refugere spirituale bonum, in quantum est impeditum boni corporalis.

Ad octavum dicendum, q̄ ista vitia capitalia dicuntur, quia ex eis vt in pluribus alia vitia oriuntur: licet quandoque aliquod vitium ēt ex bono oriatur. Et tamen potest dici, q̄ etiam quando aliquis furatur vt der elemosynam, hoc etiam peccatum quodammodo ex aliquo capitalium oritur: procedit enim hoc ex ignorantia aliqua, vel errore quod malum faciat propter bonum. Ignorantia autem vel error ad accidiam reducitur, vt dictum est.

Ad nonum dicendum, q̄ luxuria & gula respiciūt delectationem tactus. Gulosus enim non d̄r aliquis ex hoc, q̄ delectatur in sapore cibi: sed in sumptione eius quasi tactu delectatur, vt Philoso. dicit in 3. Ethic. Delectationes aut aliorum sensuum nō sunt fines principales. Referuntur enim vel ad cognitionem veritatis, sicut in hominibus: vel ad delectabilia tactus, sicut in alijs animalibus. Canis enim sentiens leporem, nō delectatur in odore: sed in cibo quem expectat. Et ideo secundum delectationes aliorum sensuum non sumuntur aliqua vitia capitalia.

Ad x. dicendum, q̄ bonum & malum in rebus inuenitur fm diuersas cōditiones: vnde nō oportet q̄ solum vnum vitium capitale ad bonum ordinetur.

Ad xi. dicendum, q̄ sub vno communi vniuersali possunt sumi multa vniuersalia magis specialia: sicut sub vno genere generalissimo sumuntur genera subalterna, quae etiam subintellectum cadunt. Sic etiam appetitus intellectiuis potest ferri in diuersas bonorum species diuersimodo.

Ad xii. dicendum, q̄ peccata non distinguuntur secundum differentiam boni & mali: quia idem peccatum circa aliquid bonum & circa malum oppositum esse potest, vt dictum est.

Ad xiii. dicendum, q̄ ea quae sunt diuersi generum, quasi generalissimorum, sunt diuersa principia fm rem: licet sint eadem fm analogiam, vt d̄r in 1o. Metaphy. Sed ea quae continentur sub vno ḡne generalissimo, licet sint in diuersis generibus subalternis, possunt habere eadē principia fm cōtatem illius generis. Et hoc modo aliqua vitia diuersorum generum possunt reduci in idem principium, quod est finis habens aliquam cōm rationem originis.

Ad xiiii. dicendum, quod quando vnum peccatum ordinatur ad finem alterius peccati idem, & secundum eandem rationem, est finis vtriusq; peccati: sed non eodem ordine, quia vnus est finis proximus, alterius remotus. vnde non sequitur q̄ ambo vitia sint vnus species: q̄a moralia non recipiunt speciem a fine remoto, sed a fine proximo.

Ad xv. dicendum, q̄ aliquis non denominatur fur vel mœchus ex actu vel passione: sed ex habitu, sicut de iusto & iniusto, vt Philo. dicit i 3. Ethic. Intentio autē hoīs prouenit ex habitu. Et ideo q̄n aliquis furatur vt mœchetur, committit quidem actū peccatum furti: sed tamen intentio procedit ab habitu. Et ideo non denominatur fur: sed mœchus.

Ad xvi. dicendum, q̄ sicut dictum est, superbia dupliciter accipi potest. Vno modo, secundum q̄ importat quādā rebellionē ad legem Dei: & sic est vniuersalis radix oīum peccatorum, vt Greg. dicit. vnde non enumerat eā inter vitia capitalia, sed in nē gloriā. Alio modo potest accipi superbia secundum q̄ est inordinatus appetitus cuiusdam excellentiā. Et sic ponitur vitium capitale alijs cōdiuisū. Et quia ad huiusmodi excellentiā maxime uidetur pertinere humana gloria, ideo Greg. loco huius superbiae specialis, inanem gloriam ponit.

Et similiter dicendum est ad 17. Quia etiam concupiscentia ibi accipitur fm q̄ est radix generalis. Ad xvii. dicendum, q̄ diuitiae ex hoc, q̄ habēt rōnem boni utilis deficiunt quidē a ratione, a principali finis: sed hic defectus recompenfatur propter generalem vtilitatem diuitiarum, quae quodammodo virtute continent omnia appetibilia mundana.

Ad xix. dicendum, q̄ sicut Philo. dicit in secundo Retho. amare est velle bonum alicui. In hoc ergo q̄ homo appetit sibi quaecumque bona videtur amare seipsum. Et ideo amor sui ipsius non ponitur seorsum, uel radix peccati uel etiam vitium capitale: quia omnes radices, & capita vitiorum includūt inordinatum sui amorem.

Ad xx. dicendum, q̄ timor & spes sunt passionēs irascibilis. Omnes autē passionēs irascibilis deriuatur passionibus concupisibilis. Et ideo prima capita vitiorum non sumuntur penes timorem, & spem: sed magis penes delectationē & tristitiā. Quāuis enim aliqua vitia ex timore, & ipse oriuntur tū etiam ipse timor & spes ex alijs oriuntur, scilicet ex amore uel cupiditate alicuius boni.

Ad xxi. dicendum, q̄ ira importat quendam specialem motum, scilicet inurrectionem, contra aliquid. Et ideo licet etiā iste motus ex alijs oriatur: tamen quia habet aliam specialem rationem praeter alios motus ponitur seorsum vitium capitale.

Ad xxii. dicendum, q̄ vitium principale, non d̄r per oppositionem ad uirtutem principalem. Et ideo non oportet, quod odium sit vitium principale: quamuis charitas sit uirtus principalis.

Ad xxiii. dicendum, q̄ per illa tria quae Ioannes ponit importantur primae quaedam origines, & radices peccatorum, scilicet superbia & cupiditas, nam sub cupiditate generali continetur & concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum.

Ad xxiiii. dicendum, q̄ Aug. nominat capitalia vitia quae sunt plectenda pena capitis. Sic enim idem est vitium capitale quod peccatum mortale.

ARTICVLVS II.

Queritur de superbia. Vtrum sit speciale peccatum.

Secundo queritur de superbia, ntrum sit speciale peccatum. Et uidetur quod nō. Omne enim speciale peccatum corrumpit determinatā uirtutē, & potentiā animae: sed superbia corrumpit omnes uirtutes, & omnes potentias animae. Dicit enim Greg. 34. Moralium, Superbia nequaquam vnus uirtutis extinctione contenta per cūcta animae membra se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus corpus omne corrumpit. Et Isidorus dicit in libro de Summo bono, quod est ruina omnium uirtutum. ergo superbia non est speciale peccatum.

¶ 2. Præter. Præferre uoluntatem suam uoluntati superioris. Quæst. dist. ST ho. V rioris

in corp. arts.

D. 56. Et D. 104. li. 31. Moral. ca. 31. in antiq. exemp. in no. us uero ca. 17. Loco nunc. citato. 17. D. 303.

Li. 3. in principio to. 3.

D. 303.

Li. 34. ca. 17. circa princ.

li. 1. cap. 38. a medio illius.